

*T.C.
PODGORICA BÜYÜKELÇİLİĞİ
TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ*

KARADAĞ
MÜTEAHHİTLİK ve TEKNİK
MÜŞAVİRLİK SEKTÖRÜ
ÜLKE PROFİLİ
2013 YILI

Mart 2014

İÇİNDEKİLER

SAYFA NO

BÖLÜM 1		1
1.1	GİRİŞ	1
1.2	SOSYAL GÖSTERGELER	
	1.2.1 Ülke Kimliği	4
1.3.	MÜTEAHHİTLİK VE TEKNİK MÜŞAVİRLİK SEKTÖRÜ	
	1.3.1. Ülkenin Müteahhitlik ve Teknik Müşavirlik Sektörüne İlişkin 2013 Yılı Bilgileri	6
	1.3.2. Müteahhitlik ve Teknik Müşavirlik Sektörüne İlişkin 2014 Yılı Beklentileri	11
	1.3.3. Karadağ'ın Üçüncü Ülkelerde Üstlendiği Başlıca Projeler	11
	1.3.4. Karadağ'ın Türk Müteahhitleri İle Ortak Üstlendiği Projeler	11
	1.3.5. Karadağ'da Kısa ve Orta Vadede Uluslararası İhaleye Çıkacak Önemli Projeler (özellikle konut, alışveriş merkezleri, iş merkezleri, petrol ve gaz rafinerileri, boru hatları, baraj, sulama, enerji santralleri, yol, demiryolu, otoyol, köprü, liman, havaalanı, spor tesisleri, rekreasyon sahaları, otel vb.)	12
	1.3.5.1. Yenilebilir Enerji Sektöründeki 2014 Yılı Beklentileri	12
	1.3.5.1.1. Küçük Hidro Santrallerin İnşaatı	12
	1.3.5.1.2. Rüzgar Enerjisi	13
	1.3.5.1.3. Turizm Sektöründe Yatırım Fırsatları	14
	1.3.5.1.4. Ulaşım Sektöründeki Fırsatları	17
	1.3.5.1.5. Sağlık Sektöründeki Fırsatları	17
	1.3.6. Sektördeki İş Fırsatları	
	1.3.6.1. Karadağ Bayındırlık Müdürlüğü'nün 2014 Projeleri	18
	1.3.6.2. Belediyelerin Projeleri	21
	1.3.7. Pazara Girişte Kullanılabilecek Enstrümanlar	27
	1.3.8. Müteahhitlik Sektöründe Yabancı Firma Faaliyetlerine Yönelik Kısıtlamalar, Riskler ve/veya Avantajlar	28
	1.3.9. Projelerin Finansmanının Genel Olarak Ne Şekilde Sağlandığı	29
	1.3.10. Kamu-Özel Sektör İşbirliği ve Yap-İşlet-Devret Modelinin Rolü	30
	1.3.11. Makine, Ekipman ve Kalifiye İşgücü Sıkıntısına İlişkin Bilgiler	32
	1.3.12. Müteahhitlik Sektöründe Diğer Ülke ve Ülkelerin Ağırlığı	32
	1.3.13. Hangi Ülkelerle Yapılacak İşbirliği Pazara Girişte Firmalarımıza Avantaj Sağlayabilir	32
	1.3.14. İnşaat Sektörü Standartları	33
1.4.	TÜRK MÜTEAHHİTLİK FİRMALARININ FAALİYETLERİ	
	1.4.1. Türk Müteahhitlik ve Müşavirlik Firmalarınca Ülkede Bu Güne Kadar Yapılan ve Yapılmakta Olan Faaliyetlere İlişkin Ayrıntılı Bilgi	34

	1.4.2. 2012 ve 2013 Yıllarında İhale Edilen İşleri Üstlenen Türk Müteahhit ve Teknik Müşavirlik Firmalarının Ünvanı, Proje Adı, Proje Değeri, İşveren İdarenin Adı		34
1.5.	FİRMA SORUNLARI		
	1.5.1. Firmaların Genel Olarak Yaşadığı Sorunlar		35
	1.5.2. Sorun Yaşayan Firmaların Hukuk Danışmanlığı Alabilecekleri Adresler		35
1.6.	GÖRÜŞ VE DEĞERLENDİRMELER		
	1.6.1. Değerlendirmeler		36
	1.6.2. 2015 Yılı İçin Değerlendirmeler		37
1.7.	İLGİLİ ADRESLER		
	1.7.1. Karadağ'da Faaliyet Gösteren İnşaat Firmaları		38
	1.7.2. Diğer Önemli Adresler		39

METİN İÇİNDEKİ TABLOLARIN LİSTESİ

Sayfa No

Tablo 1	Ülke Kimliği	4
Tablo 2	2013 Yılında Tamamlanmış ve Sipariş Edilen İnşaat İşleri Değeri	6
Tablo 3	2013 Yılında İnşaat Sektöründe Çalışanların Sayısı ve Çalışma Saatleri	7
Tablo 4	Yeni Konut Binalarında Konut Fiyatları	8
Tablo 5	2013 Yılında Yeni Konut Binalarında Şehirlere Göre Konut Fiyatları	8
Tablo 6	2013 Yılında Karadağ'ın müteahhitlik ve teknik müşavirlik sektörüne Devlet Bütçesinden (Karadağ Bayındırlık Müdürlüğü) belediyelere göre yatırım miktarları	10
Tablo 7	2014 – 2018 yılları arasında gerçekleşecek olan büyük yatırımlar	11
Tablo 8	Rüzgar Enerjisi Projeleri	13
Tablo 9	Karadağ Bayındırlık Müdürlüğü 2014 yılında Karadağ'ın bazı belediyelerinde gerçekleştirmeyi planladığı projeler	18
Tablo 10	Belediye Projelerinin Kaynakları	21
Tablo 11	2013 – 2016 Döneminde Gerekli Yatırımların Finans Kaynakları	29
Tablo 12	2014 yılı için kamu-özel sektör modelindeki projeler	30
Tablo 13	Karadağ'da çalışan mühendis ve mimar sayısı	32
Tablo 14	Müteahhitlik Sektöründe Türk Firmalarının Yaptığı İşler	34

1.2. SOSYAL VE EKONOMİK GÖSTERGELER

1.2.1 Ülke Kimliği

Tablo 1. Ülke Kimliği

Devletin Adı	Karadağ						
Başkenti	Podgorica						
Eski Kraliyet Başkenti	Cetinje						
Yönetim Biçimi	Parleментар Demokراسi						
Cumhurbaşkanı	Mr. Filip Vujanovic						
Başbakan	Mr. Milo Đukanovic						
Parlamento Başkanı	Mr. Ranko Krivokapic						
Lokasyon	Güney Doğu Avrupa						
Para Birimi	Euro						
Cari fiyatlarla GSYH - (milyon €)	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
	2.681	3.086	2.981	3.104	3.272	3.324	3.311
Cari fiyatlarla kişi başına GSYH (€)	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
	4.280	4.908	4.720	5.006	5.279	5.276	5.271
Gelir Vergisi	% 9						
Kurumlar Vergisi	% 9						
KDV	Genel % 19, Turizm % 7						
Din	Nüfusun; %74,2'sini Ortodokslar, %17,7'sini Müslümanlar, %3,5'ini Katolikler, %0,6'sını diğer dinlere mensup olanlar, %1'ini ateistler ve %3'ünü ise dini inançları belirlenememiş olanlar oluşturmaktadır.						
Üyesi olduğu uluslararası kuruluşlar	UN, UNODC, UNIDO, UNESCO, IAEA, CTBTO, OPCW, ICAO, WIPO, WHO, ICRC, OM , ITU, WCO, ICCROM, IPU, UPU, WMO, ILO, IMO, ITLOS, ICC, PCA, HCCH, İNTERPOL, IMF, WB, IFC, MIGA, IBRD, IDA, EBRD, UNEP/MAP, UN WTO, FAO						
Yüzölçümü	13.812 km ²						
Nüfus	620.029						
Kadın	313.793						
Erkek	306.236						
Dışarıdaki Kişi Sayısı	54.816						
Yıllık Nüfus Artışı (%)	2,21						
Hane Halkı Sayısı	191.047						
Nüfus Yoğunluğu (km2/kişi)	44,9 kişi						
Mesai Saatleri ve Günleri	Pazartesi-Cuma /8:00-17:00						
İklim	Ilıman Akdeniz iklimi. Ortalama hava sıcaklığı yazın 27,4 ° C, kışın ise 13,4 ° C						
Türkiye ile Saat Farkı	GMT + 1						
Pozisyon	41°52'-43°42' Enlem 18°26'-20°22' Boylam						
Şehirler ve nüfusları	Podgorica (185.937), Niksic (72.443), Bijelo Polje(46.051),						

	Bar (42.048), Berane (27.284), Petnjica (6.686), Herceg Novi (30.864), Pljevlja (30.786) , Rozaje (22.964), Kotor (22.601), Ulcinj (19.921), Budva (19.218), Danilovgrad (18.472), Cetinje (16.657), Tivat (14.031), Plav (13.108), Mojkovac (8.622), Kolasin (8.380), Andrijevica (5.071), Zabljak (3.569), Pluzine (3.246), Savnik(2.070)										
Haftalık Çalışma Saati (Ortalama)	40 saat										
Yayınlanan Gazeteler	Pobjeda, Vijesti, Dan, Dnevne Novine										
Resmi Tatil Günleri (Milli, Dini,vb tarihleriyle)	1 Ocak yeni yıl, 7 Ocak Noel (Ortodoks), 5 Nisan Paskalya Tatili (Ortodoks), 1-2 Mayıs İşçi Bayramı 21 Mayıs Bağımsızlık Günü, 13 Temmuz Karadağ Milli Günü										
Uluslararası Telefon Kodu	+382										
Havaalanları	Podgorica Havaalanı: (İstanbul, Frankfurt, Viyana, Roma, Londra, Moskova, Paris, Ljubljana, Belgrad, Nis, Zagreb, Budapeşte ve Zürih şehirlerine uçuş yapılmaktadır.) Tivat Havaalanı: charter uçuş ve Belgrad'a direct uçuşlar										
Sınır Kapıları	Sırbistan (Rance, Cemerno, Dobrakovo, DraZenovac, Vuçe) Kosova (Kula, Qafakçekerrit (Aktif değil)) Arnavutluk (Bozaj, Sukobin, Grncar) Hırvatistan (Debeli brijeg, Kobila) Bosna-Hersek (Sitnica, Ilino brdo, Vracenovici, Krstac, Nudo, Scepan Polje, Metaljka, Sula)										
Deniz Geçitleri	Bar, Kotor, Budva, Zelenika, Risan and Tivat										
En Yüksek Dağı	Bobotov Kuk (Durmitor) – 2.523 m										
En Büyük Gölü	Skadar - 391 km2										
En Derin Kanyon	Tara Kanyon – 1.300 m										
Milli Parklar	<table border="1"> <tr> <td>Durmitor</td> <td>39.000 ha</td> </tr> <tr> <td>Biogradska gora</td> <td>5.650 ha</td> </tr> <tr> <td>Lovcen</td> <td>6.220 ha</td> </tr> <tr> <td>Skadar Lake</td> <td>40.000 ha</td> </tr> </table>			Durmitor	39.000 ha	Biogradska gora	5.650 ha	Lovcen	6.220 ha	Skadar Lake	40.000 ha
Durmitor	39.000 ha										
Biogradska gora	5.650 ha										
Lovcen	6.220 ha										
Skadar Lake	40.000 ha										
Karadağ'ın başkenti Podgorica ve bazı şehirler arasındaki mesafe	<table border="1"> <tr> <td>Roma - 650 km</td> <td>Budapeşte - 640 km</td> <td>Viyana - 790 km</td> </tr> <tr> <td>Zürih – 1.220 km</td> <td>Frankfurt – 1.450 km</td> <td>Paris – 1.760 km</td> </tr> </table>			Roma - 650 km	Budapeşte - 640 km	Viyana - 790 km	Zürih – 1.220 km	Frankfurt – 1.450 km	Paris – 1.760 km		
Roma - 650 km	Budapeşte - 640 km	Viyana - 790 km									
Zürih – 1.220 km	Frankfurt – 1.450 km	Paris – 1.760 km									
Sınır Uzunluğu	614 km										
Demiryolu Uzunluğu	249 km (Bar-Belgrad)										
Sahil Uzunluğu	293 km										
Maksimum Deniz Suyu Sıcaklığı	27,1 C°										

1.3. MÜTEAHHİTLİK VE TEKNİK MÜŞAVİRLİK SEKTÖRÜ

1.3.1. Ülkenin Müteahhitlik ve Teknik Müşavirlik Müşavirlik Sektörüne İlişkin 2013 Yılı Bilgileri

2013 yılında Karadağ'da inşaat sektöründeki faaliyetlerde artış olduğunu tüm göstergeler kanıtlamaktadır. 2013 yılında tamamlanmış inşaatların değeri 2012 yılına göre % 9.7 , gerçekleşen çalışma saatleri % 31.5, inşaatta istihdam edilen kişilerin sayısı % 27.3 oranında artmıştır.

Bu alanda kurumsal yapısının güçlendirilmesi ve AB standartlarıyla uyum sağlanması, yeni kanunların getirilmesi, denetim faaliyetlerin artırılması, büyük hotel komplekslerinin inşaatı, yerli ve bölgesel altyapıların inşaatı gibi projeler inşaat faaliyetlerinde artışa yol açacaktır.

2013 yılının birinci çeyreğinde tamamlanmış inşaatların değeri 2012 yılının aynı çeyreğine göre % 5,7 oranında daha yüksek iken, 2012 yılın dördüncü çeyreğine göre % 34,5 oranında daha düşük idi.

2013 yılının ikinci çeyreğinde, tamamlanmış inşaatların değeri bir önceki yılın aynı çeyreğine göre %1,0 oranında daha düşük iken bir önceki yılın birinci çeyreğine göre ise %33,6 oranında daha yüksek idi.

2013 yılının üçüncü çeyreğinde, tamamlanmış inşaatların değeri ikinci çeyreğine göre %28,2 oranında, 2012 yılının üçüncü çeyreğine göre ise %3,8 oranında daha yüksek idi.

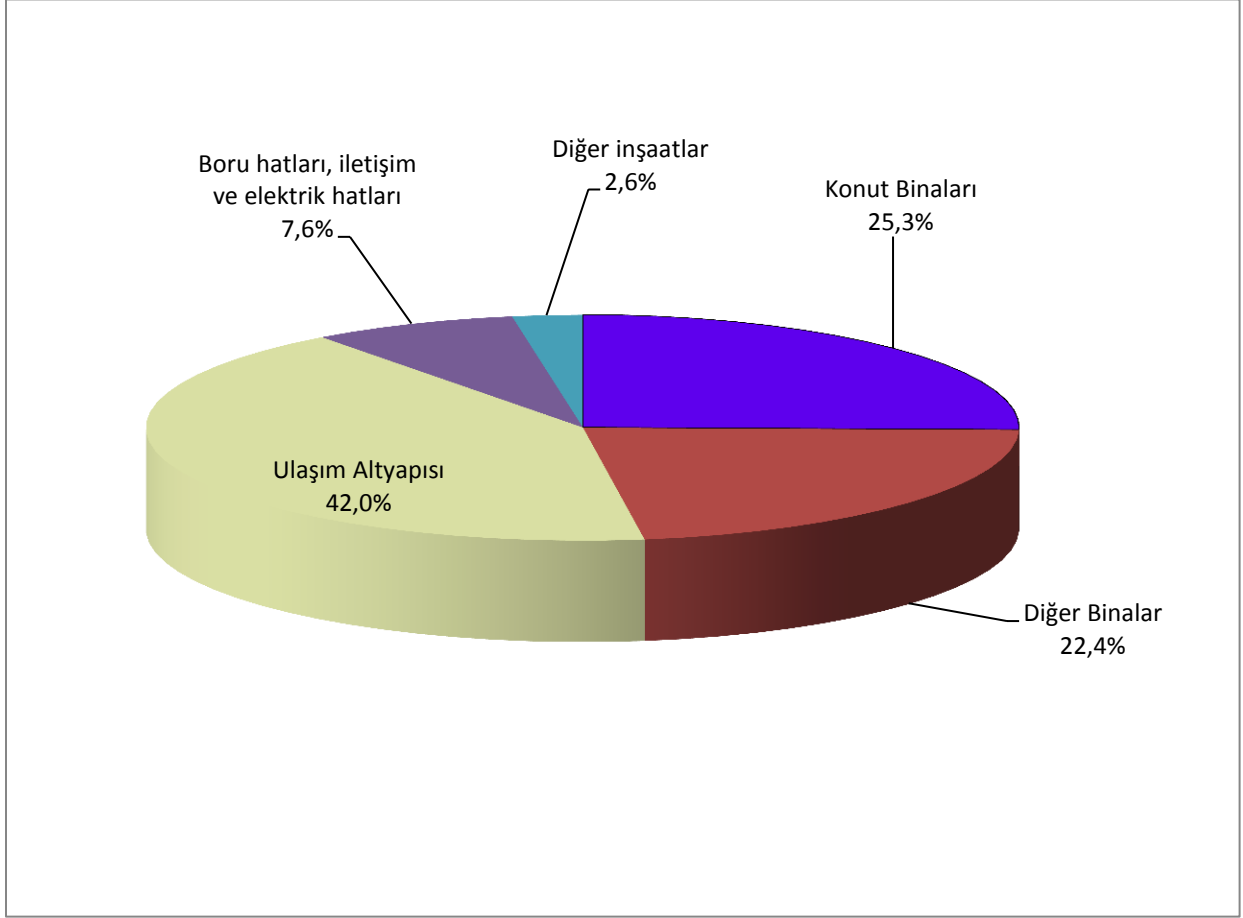
2013 yılının dördüncü çeyreğinde tamamlanmış inşaatların değeri üçüncü çeyreğine göre % 13,9 oranında, 2012 yılının dördüncü çeyreğine göre ise % 27,9 oranında daha yüksek idi.

Tablo 2. 2013 Yılında Tamamlanmış ve Sipariş Edilen İnşaat İşleri Değeri

2013 yılında tamamlanmış ve sipariş edilen inşaat işleri değeri						
Çeyrek	Tamamlanmış İnşaat İşleri (1000 Euro)			Yeni Siparişler (1000 Euro)		
	Toplam	Binalar	Diğer İnşaatlar	Toplam	Binalar	Diğer İnşaatlar
2013	269.693			135 691		
Q I	44.941	19.698	25.243	37.692	11.567	26.125
Q II	60.053	34.830	25.223	44.067	28.665	15.402
Q III	76.982	35.485	41.497	35.853	16.620	19.233
Q IV	87.717	38.675	49.042	18.079	13.575	4.504

Kaynak: Karadağ İstatistik Kurumu (www.monstat.org)

Grafik 1. 2013.Yılında Tamamlanmış İnşaatların Değerinin Yapısı

Kaynak:Karadağ İstatistik Kurumu (www.monstat.org)

2013 yılının birinci çeyreğinde inşaatta gerçekleşen çalışma saatleri bir önceki yılın aynı çeyreğine göre % 33,0 oranında, dördüncü çeyreğine göre ise % 32,9 oranında daha yüksek olmuştur.

2013 yılının ikinci çeyreğinde, inşaatta gerçekleşen çalışma saatleri bir önceki yılın aynı çeyreğine göre %26,8 oranında daha yüksek iken bir önceki yılın birinci çeyreğine göre ise %01,2 oranında daha düşük olmuştur.

2013 yılının üçüncü çeyreğinde inşaatta gerçekleşen çalışma saatleri ikinci çeyreğine göre %2,1 oranında daha düşük iken , 2012 yılının üçüncü çeyreğine göre ise % 29,8 oranında daha yüksek olmuştur.

2013 yılının dördüncü çeyreğinde inşaatta gerçekleşen çalışma saatleri üçüncü çeyreğe göre % 4,8 oranında, 2012 yılının dördüncü çeyreğine göre ise % 36,4 oranında daha yüksek idi.

Tablo 3. 2013 Yılında İnşaat Sektöründe Çalışanların Sayısı ve Çalışma Saatleri

2013 yılında İnşaat Sektöründe Çalışanların Sayısı ve Çalışma Saatleri				
Çeyrek	Ortalama Çalışan Sayısı		Çalışma Saatleri (1000 Euro)	
	Toplam	İnşaat Sahasında	Toplam	İnşaat Sahasında
2013	7.532		15.937	
Q I	7.110	5.067	3.855	2.849
Q II	7.859	5.385	4.094	2.848
Q III	7.495	5.345	3.848	2.790
Q IV	7.664	5.328	4.140	2.925

Kaynak: Karadağ İstatistik Kurumu (www.monstat.org)

2013 yılında yeni konut binalarında konut fiyatları 2012 yılına göre %3,2 oranında daha yüksek olmuştur. 2013 yılında yeni konut binalarında en yüksek ortalama konut fiyatı 1,995 Euro olup Budva'da kaydedilmiştir. Podgorica'da yeni konut binalarında konut fiyatı ortalama 1,130 Euro, Bar'da 850 Euro ve Nikşiçte 672 Euro olmuştur

Tablo 4. Yeni Konut Binalarında Konut Fiyatları (M²)

YENİ KONUT BİNALARINDA KONUT FİYATLARI (M2)							
EURO							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Karadağ	1.332	1.530	1.250	1.272	1.307	1.116	1,152
Podgorica	1.072	1.355	1.168	1.137	1.118	1.110	1,128
Bar	1.486	1.188	1.516	1.479	1.735	1.647	850
Budva	1.527	2.165	1.334	1.714	1.702	2.138	1,995
Nikşiç	907	1.003	802	752	757	634	672
Diğer	2.769	2.806	1.537	1.296	1.255	962	770

Kaynak: Karadağ İstatistik Kurumu (www.monstat.org)

Geçen yıl Karadağ'da satılan konut sayısı 2012 yılına göre % 53 oranında artış kaydedilerek toplam 1,071 olmuştur. En çok daire satışı sırası ile Podgorica 591, Bar'da 252, Budva'da 56, Nikşiç'te ise 53 olmuştur. Karadağ İstatistik Kurumunun verilerine göre toplam 119 daire Berane, Bijelo Polje, Cetinje, Herceg Novi, Kotor, Mojkovac, Pljevlja, Rozaje, Tivat ve Ulcinj'de satılmıştır.

Fiyat yapısı söz konusu olduğunda en çok artış % 6,6 oranında inşaat maliyetlerinde kaydedilmiştir. Diğer harcamalar % 3,5 oranında artış gösterir iken inşaat arazisi düzenlenme fiyatı % 6,5 oranında daha düşük olmuştur.

Tablo 5. 2013 Yılında Yeni Konut Binalarında Şehirlere Göre Konut Fiyatları ve Fiyat Yapısı

	Satılmış Daire Sayısı	Dairelerde Kullanılabilir Alan m ²	1m ² Başına Fiyat EUR	İnşaat Arazisi Düzenlenme Fiyatı	İnşaat Maliyeti	Diğer Harcamalar
Karadağ	1,071	63,764	1,152	229	777	147
Podgorica	591	34,354	1,128	300	682	147
Bar	252	15,380	850	52	652	147
Budva	56	3,301	1,995	341	1,441	214
Nikšić	53	4,405	672	137	473	61
Diğer	119	6,324	770	93	565	112

Kaynak: Karadağ İstatistik Kurumu (www.monstat.org)

İNŞAAT RUHSATLARI

- 2013 yılın ilk çeyreğinde verilen inşaat ruhsatları

2013 yılının ilk çeyreğinde toplam 173 inşaat ruhsatı verilerek geçen yılın aynı çeyreğine göre % 10,9 oranında artış kaydedilmiştir.

Verilen toplam inşaat ruhsatlarının 133'si gerçek, 40'ı ise tüzel kişilere verilmiştir.

2013 yılın birinci çeyreğinde inşaat ruhsatları verilmiş olan toplam daire sayısı 2012 yılın aynı çeyreğine göre % 26,5 oranında daha düşük olmuştur.

- 2013 yılın ikinci çeyreğinde verilen inşaat ruhsatları

2013 yılın ikinci çeyreğinde toplam 228 inşaat ruhsatı verilerek aynı yılın birinci çeyreğine göre % 37,6 oranında, 2012 yılın ikinci çeyreğine göre ise % 16,7 oranında artış kaydedilmiştir.

Verilen toplam inşaat ruhsatlarının 164'ü gerçek, 74'ü ise tüzel kişilere verilmiştir.

2013 yılın ikinci çeyreğinde inşaat ruhsatları verilmiş olan toplam daire sayısı aynı yılın birinci çeyreğine göre % 58,6 oranında daha yüksek, 2012 yılın ikinci çeyreğine göre ise % 2,3 oranında azalmıştır.

- 2013 yılın üçüncü çeyreğinde verilen inşaat ruhsatları

2013 yılının üçüncü çeyreğinde toplam 234 inşaat ruhsatı verilerek aynı yılın ikinci çeyreğine göre % 1,7 oranında, 2012 yılın üçüncü çeyreğine göre ise % 4,1 oranında düşüş kaydedilmiştir.

Verilen toplam inşaat ruhsatlarının 171'i gerçek, 63'ü ise tüzel kişilere verilmiştir.

2013 yılının üçüncü çeyreğinde inşaat ruhsatları verilmiş olan toplam daire sayısı aynı yılın ikinci çeyreğine göre % 16,4 oranında daha düşük, 2012 yılın ikinci çeyreğine göre ise % 1,3 oranında artış kaydedilmiştir.

- 2013 yılının dördüncü çeyreğinde verilen inşaat ruhsatları

2013 yılının dördüncü çeyreğinde toplam 249 inşaat ruhsatı verilerek aynı yılın üçüncü çeyreğine göre % 7,3 oranında, 2012 yılının dördüncü çeyreğine göre ise % 6,4 oranında artış kaydedilmiştir.

Verilen toplam inşaat ruhsatlarının 175'i gerçek, 74'u ise tüzel kişilere verilmiştir.

2013 yılının dördüncü çeyreğinde inşaat ruhsatları verilmiş olan toplam daire sayısı aynı yılın üçüncü çeyreğine göre %21,8 oranında artmış, 2012 yılının dördüncü çeyreğine göre ise %5,6 oranında daha düşük olmuştur.

Tablo 6. 2013 Yılında Karadağ'ın müteahhitlik ve teknik müşavirlik sektörüne Devlet Bütçesinden (Karadağ Bayındırlık Müdürlüğü) belediyelere göre yatırım miktarları

Belediye	Toplam Yatırım Tutarı (Euro)
Podgorica	5.011.086
Cetinje	4.851.567
Mojkovac	1.263.579
Nikšić	953.133
Bijelo Polje	851.704
Zabljak	840.771
Pljevlja	776.277
Berane	713.933
Danilovgrad	549.973
Kolašin	452.842
Rozaje	398.655
Pluzine	300.673
Šavnik	294.500
Ulcinj	255.440
Plav	231.960
Andrijevica	171.903
Tivat	52.432
TOPLAM	17.970.427

Kaynak: Karadağ Bayındırlık Müdürlüğü

1.3.2. Karadağ'ın Mütahhitlik ve Teknik Müşavirlik Sektörüne İlişkin 2014 Yılı Beklentileri

2014 yılında İnşaat sektöründe, aşağıdaki tabloda da görüldüğü gibi, büyük projelerin realizasyonu başlayacaktır. Söz konusu projelerin inşaat sektörüne ve Karadağ'ın ekonomisine büyük katkı sağlayacağı beklenmektedir.

Tablo 7. 2014 – 2018 yılları arasında gerçekleşecek olan büyük yatırımlar

No.	Proje	Toplam Yatırım Değeri (Mil. Euro)
1	Luştica Tatil Köyü inşaatı	1.100
2	Bar-Boljare otoyolunun I kısmının inşaatı	800
3	Kumbor - Turistik kompleksi inşaatı	570
4	Pljevlja Termik Santralinin II Bloğunun inşaatı	280
5	Plavi Horizonti - Turistik kompleksi inşaatı	250
6	Karadağ - İtalya arasında denizaltı kablo inşaatı	200
7	Port of Montenegro marina ve turistik kompleksi inşaatı	100
8	Kotor-Lovçen Cetinje arasında teleferik inşaatı	47

Kaynak: Karadağ Maliye Bakanlığı, Makroekonomik Gelişmelerin ve Yapısal Reformların Analizi

1.3.3. Karadağ'ın 3. Ülkelerde Üstlendiği Başlıca Projeler

Karadağ'ın 3.Ülkelerde üstlendiği herhangi bir proje bulunmamaktadır.

1.3.4. Karadağ'ın Türk Mütahhitleri ile Ortak Üstlendiği Projeler

Türk iş adamlarının Balkan ülkelerine yaptığı yatırımlarla Karadağ'a yaptığı yatırımları karşılaştırdığımız zaman, bu ülkeyi tercih etmedikleri ve yatırım konusunda tereddütleri bulunduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Karadağ'daki ilk Türk yatırımcı, Bursa Merkezli Gintaş Şirketler Grubudur. Karadağ'ın Başkenti Podgorica'da 58 bin metrekare toplam yapı alanına sahip, Green Bazaar Shopping Center Alışveriş Merkezini yapmıştır. Bir bölümünün sebze-meyve başta olmak üzere, gıda alışverişinin yapılacağı pazar olarak kullanılması öngörülmüş, bir bölümünün ise hypermarket, alışveriş ve eğlence merkezleri olarak tasarlanmıştır. Podgorica Belediyesi projenin üçte birine ortaktır. Bu proje dışında ortak üstlenilen projeler bulunmamaktadır.

1.3.5. Karadağ'da Kısa ve Orta Vadede Uluslararası İhaleye Çıkacak Önemli Projeler (özellikle konut, alışveriş merkezleri, iş merkezleri, petrol ve gaz rafinerileri, boru hatları, baraj, sulama, enerji santralleri, yol, demiryolu, otoyol, köprü, liman, havaalanı, spor tesisleri, rekreasyon sahaları, otel vb.)

1.3.5.1. Yenilenebilir Enerji Kaynakları 2014 ihaleleri

- **Komarnica HidroElektrik Santrali**

- ✓ Toplama Hes
- ✓ **Teknik Özellikler**
  - Planlan Toplam kurulu güç: 168MW (2 x 84MW)
  - Planlan Yıllık üretim 232 GWh
- ✓ Yatırım: 160 Milyon Euro

- **Moraca HidroElektrik Santralleri**

- ✓ **Teknik Özellikler**
  - Planlan 4 adet HES, Planlan Toplam kurulu güç: 242MW
  - Planlan Yıllık üretim 620-720 GWh
- ✓ Yatırım: 540 Milyon Euro

- **Küçük HidroElektrik Santralleri**

- ✓ Karadağ'da küçük HES'lerin yapımı konusunda 2008-2013 yılları arasında 3 defa ihale çıkmıştır.
- ✓ İnşaatı planlanan 35 küçük Hes'lerin gücü 100 MW ve yıllık üretimi 300 GWh'tır.
- ✓ Üretim 2013-2014 yılları arasında başlayacaktır.
- ✓ İlgili Bakanlık tarafından yapılan açıklamaya göre imtiyaz sözleşmesine dayalı 8 adet inşaat ruhsatı verilmiştir.
- ✓ Küçük Hes'lerin toplam yatırım tutarı 140 Milyon Euro'dur.
- ✓ Yeni Küçük HES'lerin kurulması mevzuatına göre;
  - Gücü 1 MW'tan az olan 4 adet enerji izni verilmiştir.
  - Her birinin yatırım tutarı 1.2 Milyon Euro'dur.

- **Rüzgar Enerjisi**

Možura (Bar ve Ulcinj Belediyeleri) ve Krnovo (Nikšić ve Šavnik Belediyeleri) lokasyonlarında rüzgar enerji türbinlerinin inşaat projeleri mevcuttur. Toplam kurulu güç 118 MW, yıllık üretim kapasitesi cca 250 GWh olarak planlanmıştır. Projenin toplam değeri 155 milyon € olarak hesaplanmıştır. Bu projeler, inşaat izni belgesinin alım sürecindedir.

Tablo 8. Rüzgar Enerjisi Projeleri

PLANLANAN RÜZGAR ENERJİSİ ÇİFTLİKLERİ	BELEDİYE	GÜCÜ (MW)	SAYISI	YATIRIM (Milyon Euro)	KURULU GÜÇ (MW)	ÜRETİM (GWh)
Možura	Ulcin	2	23	70	46	97
	Bar					
Krnova	Niksic	2.0-2.4	27-30	100	72	160
	Savnik					

- **Diğer Enerji Projeleri**

Mataguzi, Podgorica'da hayvan gübresinden biyogaz tesisi için enerji izni verilmiştir.

Yenilebilir Enerji Sektöründe İş Fırsatları ve Uluslararası ihalelere çıkacak olan önemli projeler

- Yenilenebilir enerji sektöründe iş fırsatları ile ilgili bilgi ve su yolu ve su kaynakları imtiyazları ile ilgili detaylı bilgileri www.oie-res.me bulabilirsiniz;
- İmtiyaz Hakkında Kanununun 41.maddesine göre kişinin talebi üzerine Ekonomi Bakanlığı tarafından planlanmayan ve enerji izni için öngölmeyen suyollarında da açık artırma yöntemi ile enerji izni alınabilmektedir.

1.3.5.3. Turizm Sektöründe Yatırım Fırsatları

➤ **VIP Marina**

Proje Kotor ilinin gelişmemiş kıyısında. Toplam alan 8,800m2 civarında arsadan ve 39,000 m2 deniz kısmından oluşmaktadır.

Planlanan konsept: Yatırım otel ve beraberindeki tesisler ile marina kompleksi inşaatı. Toplam brüt inşaat alanı 18,330 m2 olup yatırımın toplam değeri 50 milyon euro civarındadır.

Değerlendirme modeli: Karadağ Hükümeti, arsanın sahibi olarak açık ihale usulü ile imtiyaz hakkını en iyi teklif sunana verecektir.

Kıyı bölgesinde arazinin kiralanması Karadağ Kıyı Yönetimi Kamu Şirketi tarafından teklif edilecektir.

➤ **„Utjeha“ Zeytin Koyu**

Bar ilinin güney kesiminde yer alan, zeytin ağaçları ile kaplı alanı kapsamaktadır. Zeytin Koyunda plaj yaklaşık 200 m uzunluğunda ve 20 m genişliğindedir.

Planlanan konsept: Otel, villa ve diğer beraberindeki tesisler ile yerin turizm açısından değerlendirilmesi. Yatırımın toplam değeri 34 milyon euro civarındadır.

Değerlendirme modeli: Karadağ Kıyı Yönetimi Kamu Şirketi 30 seneliğine bir şirkete turizm kapasitesini imar planına uygun olarak geliştirmek koşuluyla kiralayacaktır. Yapılacak olan sözleşmeyle kiralama süreci ek olarak 30 yıllığına uzatılabilmektedir.

➤ **Mamula Kalesiyle Lastvica Adası**

Mamula Kalesi, toplam alanı 31,848 m2, Boka Körfezinin girişinde bulunan kayalık ada Lastvica üzerinde inşaa edilmiştir.

Planlanan konsept: Bu projenin konumunu itibariyle tarihi ve doğal ortamı koruyacak şekilde, özel bir turizm kompleksi inşaatı gerektirmektedir.

Değerlendirme modeli: Karadağ Hükümeti, Adayı kompleksin inşaatı ve yönetim işlerini de dahil ederek, 90 yıllığına uzatılabilecek şekilde, 30 yıllığına açık ihale usulü ile kiralayacaktır.

➤ **“Bigova” Koyu**

Koj Grbalj yeri - Kotor ilinde bulunmaktadır. Bigova açık denizde bir koydur. Proje alanı 72,635 m2, iki blok 3 ve 5, kapsamaktadır.

Planlanan Konsept: Blok 3, turizm amaçlı planlanan 2.9 hektarlık bir unitedir. Bu alanda kaliteli turizm ve dinlenme tesislerinin geliştirilmesi planlanmaktadır. Blok 5 ise spor ve eğlence tesisleri için planlanan 4.4 hektarlık bir unitedir.

Değerlendirme modeli: Kotor Belediyesi imar planına uygun olarak bu yerin turizm değerlendirilmesi için ihale hazırlayacaktır.

➤ **Njivice Projesi**

Lokasyon, Igalo ilinden 5 km ve Herceg Novi ilinden yaklaşık 9 km uzaklıkta yer almaktadır. Bu yer gemicilik için değerli doğal potansiyele ve elverişli deniz koşullarına sahiptir.

Planlanan konsept: Marina otel kompleksi ile ve 5000 m2'lik plaj, iş ve kongre otel tipi inşaat, apartman ve ticari yerlerin yanı sıra 40 gemi bağlamalık iskele inşaatı.

Değerlendirme modeli: Karadağ Kıyı Yönetimi Kamu Şirketi turistik kompleksi geliştirecek, inşaat edecek ve yönetecek şekilde 30 yıllığına kiralayacaktır.

➤ **Valdon Askeri Turistik Kompleksi**

Valdanos Adriyatik kıyı şeridinin güney kesiminde, Ulcinj ilinden 2 km uzaklığında yer almaktadır. Bu kompleksin alanı 3,580.715 m2 ve içinde bulunan tesislerin toplam alanı 8.767 m2'dir.

Planlanan konsept:Valdanos için planlanan konsept doğayla ve kültürle uyumlu üst standart otel kompleksi inşaatı yapılması ve geliştirilmesi.

Değerlendirme modeli: Karadağ Hükümeti Valdanos yerini geliştirme, inşaat ve yönetecek şekilde açık ihale usulüyle kiralayacaktır.

➤ **Ada Bojana Adası - Nehir Deltası**

Benzersiz geliştirme sitesi, 494 ha, zengin biyolojik çeşitlilik, 2.7 km uzun ve 35 m genişliğinde kumsal plaj.

Planlanan konsept: 2.500 yatak kapasiteli eşsiz ekolojik ve spa tesisi.

Değerlendirme modeli:Karadağ Hükümeti Ada Bojanayı özellikle geliştirecek, inşaat edecek ve yönetecek şekilde açık ihale usulü ile 90 yıllığına kiralayacaktır.

➤ **“Savin Kuk” Ski Merkezi**

Durmitor dağında, Zabljak ilinden 4 km uzaklığında, Milli Parkının doğu sınırı boyunca yer almaktadır.

Planlanan konsept: Mevcut Savin Kuk kayak merkezinde planlanan 4 yıldızlı otel, pansiyon, ticari tesisler, bungalovlar ve kayak merkezinin beraberindeki hizmet tesisleri içeren kayak merkezi inşaatı.

Değerlendirme modeli:Karadağ Hükümeti 1,300,000 m2'lik benzersiz doğal güzelliğine sahip olan kompleks sağlayabilir ve, 90 yıllık uzun vadeli kiralama ile ilgilenen, deneyimli uluslararası yatırımcıların tekliflerini almak için ihale hazırlayabilir.

➤ **“Mediterran” Askeri Turistik Kompleksi**

Sözkonusu Kompleks Zabljak ilinde Milli Parkının en çekici bölgesinde yer almaktadır.

Planlanan konsept: Restoran, bungalov vs. içeren tatil amaçlı turizm kompleksi inşaatı ve mevcut dinlenme yerlerinin yeniden düzenlenmesi. Projenin tahmini değeri 2.6 milyon euro civarındadır.

Değerlendirme modeli: Karadağ Hükümeti kompleksi, uzatılabilecek şekilde, 30 yılığına kiralamak üzere açık ihale hazırlayacaktır. Hükümetin amacı yerin tatil ve rekreasyon yapılmasına uygun şekilde geliştirilmesini sağlamaktır.

➤ **Otel Durmitor**

Otel Durmitor, Zabljak ilinin doğal ortamda ve benzersiz manzaraya sahip olan kısımda yer almaktadır.

Planlanan konsept: Taslak imar planı mevcut kapasitelerin yeniden yapılanmasını öngörmektedir. Otel 4 yıldızlı ve toplam alanı 9,900 m2 civarında olacaktır. Yatırımın tahmini değeri 2.6 milyon euro civarındadır.

Değerlendirme modeli: Hotel açık ihale usülü satışa sunulacaktır.

➤ **Ski Merkezi „Bjelasica Komovi“**

Bjelasica ve Komovi dağları her türlü rekreasyon ve turizm gelişimi için mükemmel fırsatlar sunmaktadır.

Bjelasica ve Komovi imar planı bu bölgede turizmin gelişmesi için tespit edilen birkaç ana unsur „green field“ kayak geliştirilme projeleri olarak tanımlanmıştır.

Planlanan konsept: Bu cazip yerin gelişmesi Kayak Tesisi Zarski 178 ha, Kayak Tesisi Kolasin 1600 of 27.19 ha, Kayak Tesisi Torine of 110.54 ha, Kayak Tesisi Jelovica 139.61 ha ve Kayak Tesisi Cmiljaca 7.5 ha kapsamaktadır.

1.3.5.4. Ulaşım Sektöründeki Projeler

Bar – Boljare Otoyol İnşaatı

Koridor XI – Pan Avrupa yollarının bir parçası olarak bu koridor İtalya, Karadağ, Sırbistan ve Macaristan ülkeleri bağlayacaktır. Bar – Boljare de Koridor XI'nin Karadağ'daki kısmıdır. Karadağ'ın güneyindeki Bar şehri ve kuzeydeki Boljare yeri arasında 164 km'lik bu otoyol 50 tünel, 95 köprü ve geçitten oluşmaktadır. Projenin tahmini bedeli 2 milyar Euro olarak belirlenmişti.

Proje iki kez ihaleye çıkarılmıştır. Birinci ihaleyi Hırvatistan Konsorsiyumu, ikincisini ise Yunanistan – İsrail konsorsiyumu kazanmıştı ama her iki ihale de finansman desteği sağlanamadığı için projeden çekilmek zorunda kalınmıştı. Ancak, Şubat 2014 tarihinde Karadağ Hükümeti ve Çin şirketi CRBC (China Road and Bridge Corporation) arasında söz konusu otoyolun birinci kısmının (Smokovac – Mateševo) inşaatı için işbirliği sözleşmesi imzalanmıştır. Proje için Çin EXİM Bank kredisi kullanılacaktır ve projenin tahmini değeri 800 mil. Eurodur.

Adriyatik İyon Otoyolu

İtalya, Slovenya, Hırvatistan, Bosna Hersek, Karadağ, Arnavutluk ve Yunanistan arasında yapılacak bir otoyol projesidir. Bu otoyolun Karadağ'daki uzunluğu 100 km civarındadır. Tahmini bedeli 800 Milyon Euro olarak belirlenmiştir.

1.3.5.5. Sağlık Sektöründeki Projeler

Havalanına 7 Km uzaklıkta, 200.000 M2 üzerine bölgesel (Sırbistan'ın Doğu kısmı, Kosova, Arnavutluk, Bosna Hersek, Hırvatistan, Slovenya) bir hastane yapılacaktır.Ortakları ise ;

- Karadağ Hükümeti (% 10 civarında hisse -arsa karşılığı)
- Podgorica Beldiyesi (% 10 civarında hisse-altyapı hizmetleri karşılığı)
- Çelebic İnşaat Firması (% 80) olacaktır.

1.3.6. Sektördeki iş fırsatları

1.3.6.1 – Karadağ Bayındırlık Müdürlüğü'nün 2014 Projeleri

Tablo 9. Karadağ Bayındırlık Müdürlüğü 2014 yılında Karadağ'ın bazı belediyelerinde gerçekleştirmeyi planladığı projeler

PROJE	Planlanan Bütçe (Euro)
Podgorica Belediyesi	
Sürdürülebilir Kalkınma ve Turizm Bakanlığının ihtiyaçları için eko binasının II bölümünün inşaatı	5.000.000
Karadağ Meclis binasının onarım ve rekonstrüksiyon çalışmaları	150.000
Eski İçişleri Bakanlığı binasının onarımı ve rekonstrüksiyon çalışmaları	900.000
Eski İçişleri Bakanlığının halkla ilişkiler bölümünün onarımı ve rekonstrüksiyon çalışmaları	150.000
İdari binanın onarımı ve rekonstrüksiyon çalışmaları	140.000
Podgorica'nın Müzik Merkezindeki son ince işlerinin ve tesisat işlerinin yapılması	3.800.000
Konik'te mülteci kampının inşaatı	300.000
Yerel yollar üzerinde modernizasyon çalışmaları	25.000
Krusevac saray kampüsünün rekonstrüksiyon çalışmaları	260.000
Kotor Belediyesi	
Devlet Savcılığı ihtiyaçları için mevcut olan binalar üzerinde ek binaların inşaatı	1.100.000
Eski hapishane binasının rekonstrüksiyonu	500.000
Mojkovac Belediyesi	
İdari binanın inşaatı	1.500.000
Kültür Evi binası üzerindeki çalışmalar	290.000
Şehirdeki Vojislav Şçepanoviç ana yolunun rekonstrüksiyonu	180.000
Yerel yollar üzerinde modernizasyon çalışmaları	75.000
Tara nehrinin yatağı üzerinde düzenleme çalışmaları III aşama	220.000
Nikşiç Belediyesi	
Şehir sineması binası üzerindeki çalışmalar	1.000.000
"Scena 213" binası üzerinde çalışmalar	250.000
Kral Nikola Sarayı üzerindeki rekonstrüksiyon çalışmaları	200.000
"Dom revolucije" binasının rekonstrüksiyonu	200.000
Eski askeri evin rekonstrüksiyonu	1.800.000
Yerel yolları üzerinde modernizasyon çalışmaları	150.000
Şehir içindeki yollarının inşaatı	700.000
Cetinje Belediyesi	
Kral Nikola Sayarı üzerindeki rekonstrüksiyon ve restorasyon çalışmaları	150.000
Karadağ Milli Kütüphane binaları üzerindeki rekonstrüksiyon çalışmaları	455.000
Devlet Arşivleri binasına ek bina inşaatı	980.000
Milli Müze binası üzerinde iyileştirme çalışmaları	180.000
Karuçu'deki Vladika Kalesinin rekonstrüksiyonu	500.000
Kral Nikola ve Hükümdar Rade'nin evinin rekonstrüksiyonu	150.000

Djurad Crnojević Milli Kütüphane binasının rekonstrüksiyonu	500.000
Eski Rusya Büyükelçiliği binasının rekonstrüksiyonu	2.000.000
"Zetski dom" kral tiyatrosu binasının rekonstrüksiyonu	1.600.000
Stad inşaatı	500.000
Sanat Akademisi binasında kazan dairesinin inşaatı	1.500.000
Güzel Sanatlar Fakültesinin inşaatı	4.800.000
Hükümet Evi binasının rekonstrüksiyonu	200.000
Cetinje'deki anıt mezarı üzerindeki onarım çalışmaları	160.000
Cetinje'deki anıt mezarına erişim merdiveleri üzerinde onarım çalışmaları	21.500
Öğrenci Meydanının rekonstrüksiyonu	1.000.000
Yerel yolları üzerinde modernizasyon çalışmaları	100.000
Cumhurbaşkanının rezidansı yanındaki yaya yolunun inşaatı	65.000
Ribarstvo-Rijeka Crnojeviça yerleri arasındaki ana yolun üzerinde düzenleme çalışmaları	40.000
Danilovgrad Belediyesi Projeleri	
Arı Yetiştiricileri Evi inşaat işleri	500.000
Yerel yollar üzerinde modernizasyon çalışmaları	125.000
Mlinovi-Spuz-Brestica arasındaki yol üzerinde modernizasyon çalışmaları	170.000
Gorica-Kruzni prelaz şehir yolunun rekonstrüksiyonu	600.000
Kolaşin Belediyesi	
Meyve ve sebze işleme tesisinin inşaatı	1.100.000
Milli Park Biogradska Gora Hotel binası üzerinde rekonstrüksiyon çalışmaları	200.000
Biogradska Gora apartmanı üzerinde rekonstrüksiyon çalışmaları	200.000
Teleferik inşaatı	6.500.000
Yerel yollar üzerinde modernizasyon çalışmaları	150.000
Tara nehrinin yatağı üzerinde düzenleme çalışmaları III aşama	173.000
Zabljak Belediyesi	
"Gorske Oci" hotel binasının rekonstrüksiyonu	420.000
Savin Kuk yerinde bulunan teleferik üzerinde rekonstrüksiyon çalışmaları	1.000.000
Geri dönüşüm yerinin ve nakil istasyonunun inşaatı	600.000
Durmitor dağına çıkan yolları üzerinde betonlama çalışmaları	400.000
Yerel yolları üzerinde modernizasyon çalışmaları	100.000
Rozaje Belediyesi	
Rozaje-Ştedin arasındaki yolun rekonstrüksiyonu	750.000
Loznica yerinde su dağıtım şebekesinin inşaatı	490.000
Yerel yolları üzerinde modernizasyon çalışmaları	125.000
Şehir içirisindeki yollarının rekonstrüksiyonu	174.000
Kalac ve Koljena yerleri arasında yaya yolunun inşaatı	150.000
Bijelo Polje Belediyesi	
Jasikovac-Cmiljak arasındaki yolun rekonstrüksiyonu	180.000
Ravna Rijeka-Jasikovac arasındaki yol üzerinde betonlama çalışmaları	700.000
Cmiljace yerinde teleferik inşaatı	5.500.000
Yerel yolları üzerinde modernizasyon çalışmaları	150.000
Şehrin ana meydanının rekonstrüksiyonu	400.000

Berane Belediyesi	
Atık su arıtma tesisi inşaatı	4.000.000
Kanalizasyon şebekesinin inşaatı	4.500.000
Vasove Vode'deki mevcut olan katı atık toplama alanının düzenleme çalışmaları	2.000.000
Yerel yollar üzerinde modernizasyon çalışmaları	150.000
Şehir içindeki yollarının rekonstrüksiyonu	146.000
Pljevlja Belediyesi	
Bukovica yerinde bireysel konut binalarının inşaatı	410.000
Bukovica yerindeki yollar üzerindeki düzenleme çalışmaları	80.000
Yerel yolları üzerinde modernizasyon çalışmaları	150.000
Şehir içindeki yolların inşaatı	270.000
Şavnik Belediyesi	
Boan yerinde su dağıtım şebekesinin inşaatı - II aşama	110.000
Yerel yollar üzerinde modernizasyon çalışmaları	175.000
Andrijevica Belediyesi	
Krkori yerinde su toplama yerinin rekonstrüksiyonu	110.000
Yerel yollar üzerinde modernizasyon çalışmaları	125.000
Şehrin ana meydanının rekonstrüksiyonu	480.000
Lim nehrinin yatağının düzenlemesi	120.000
Smoljevica heyelanı üzerinde düzenleme çalışmaları	350.000
Plav Belediyesi	
Yerel yollar üzerinde modernizasyon çalışmaları	125.000
Ribarska caddesinin rekonstrüksiyonu	200.000
Kosovska caddesinin rekonstrüksiyonu	200.000
Yerel yolları üzerinde düzenleme çalışmaları	52.000
Pluzine Belediyesi	
Yerel yolları üzerinde modernizasyon çalışmaları	100.000
Petnjica Belediyesi	
Yerel yolları üzerinde modernizasyon çalışmaları	125.000
Ulcinj Belediyesi	
Şehir içindeki yollarının inşaatı	150.000
Ştoj yerinde yerel yol üzerinde düzenleme çalışmaları	40.000
Bar Belediyesi	
Rutke-Pobrdje yerleri arasında şehir yolunun rekonstrüksiyonu	300.000
Virpazar yerinde yaya yolları üzerinde düzenleme çalışmaları	60.000
Herceg Novi Belediyesi	
Mojdez heyelanı üzerinde düzenleme çalışmaları	1.600.000
Karadağ Düzeyinde	
Özel ihtiyacı olan kişilerin ihtiyaçlarına göre kamu binalarında ayarlama çalışmaları	400.000
Karadağ'ın kuzeyinde Mojkovac ve Zabljak şehirlerinde sun çim futbol sahalarının inşaatı	120.000

1.3.6.2 Belediyelerin Projelerinin Kaynakları

Tablo 10: Belediye Projelerinin Kaynakları

Proje	Değeri (Euro)	Gerçekleşme Dönemi	Finans Kaynağı
Tivat Belediyesi			
Tivat`ta meydan inşaatı	12.000.000	2014-2016	Tivat Belediyesi, Karadağ Hükümeti, Krediler, AB Fonları, Hibeler, Karadağ Ulaştırma Müdürlüğü
Otopark inşaatı	350.000	2014-2015	Tivat Belediyesi, AB Fonları
Otobüs durağı inşaatı	8.000.000	2014-2015	Tivat Belediyesi, Stratejik Ortak, Hibe
Tivat ve Kotor Belediyeleri için ortak atık su arıtma tesisi inşaatı	13.050.000	2014-2015	Tivat ve Kotor Belediyeleri, Kfw Bank Kredisi (6.081.000 € – Tivat Belediyesi)
İtfaiye ihtiyaçları için operasyonel merkezi olarak kullanılacak bina inşaatı	1.000.000	2014-2017	Tivat Belediyesi
“Belane” açık havuz inşaatı	1.400.000	2014-2016	Tivat Belediyesi, Deniz Kıyısı Kamu Şirketi, Müteahhit Firması
Rogač-Krašići arasındaki yolun rekonstrüksiyonu ve genişletmesi	1.400.000	2014-2016	Tivat Belediyesi, Kredi, Karadağ Ulaştırma Müdürlüğü
Yağmur suyu yönetiminin geliştirilmesi	640.000	2014-2017	Tivat Belediye Bütçesi, İlgili Bakanlık , Kamu Şirketleri
Gradiošnici'de rezervuar ve erişim yollarının inşaatı	2.024.250	2014-2017	Tivat Belediyesi
Đuraševići'de rezervuar, boru hatları ve erişim yollarının inşaatı	1.021.609	2014-2017	Tivat Belediyesi
Mojkovac Belediyesi			
"İş Geliştirme Bölgesi"nde üretim ve idari binaların inşaatı			Potansiyel Yatırımcı ve Kamu-Özel Ortaklığı
Gojakovići'deki su kaynağının korunması	430.000	2014	IPA Fonlarına başvurulacak
Şehrin girişindeki kavşağının rekonstrüksiyonu	236.000	2014	Karadağ Ulaştırma Müdürlüğü
Şehir girişinde yağmur sularının ve atık sularının hatlarının ayrılması	60.000	2014	Mojkovac Belediyesi ve Bayındırlık Müdürlüğü
Polji'de yaya yollarının betonlaşması ve aydınlatmanın konulması	30.000	2014	Mojkovac Belediyesi
Njegoševa caddesinin inşaatının devamı	15.000	2014	Mojkovac Belediyesi
„Ambarine“ heyelanı üzerinde düzenleme çalışmaları	45.000	2014	Mojkovac Belediyesi
Köylerde su şebeklesinin inşaatı	40.000	2014	Mojkovac Belediyesi

Köprü inşaatı ve yollarda genişletme çalışmaları	15.000	2014	Mojkovac Belediyesi
Gostilovi'de yolun rekonstrüksiyonu	15.000	2014	Mojkovac Belediyesi
Berane Belediyesi			
Park yeri inşaatı	300.000	2014-2015	Berane Belediyesi, Devlet Bütçesi, AB Fonları
Kültür Merkezi binasının rekonstrüksiyonu	2.000.000	2014-2017	Bayındırlık Müdürlüğü
Pljevlja Belediyesi			
Şehirdeki erişim yollarının inşaatı	30.000	2014	Pljevlja Belediyesi
Prijepoljska Caddesinin yan sokağının inşaatı	70.000	2014	Pljevlja Belediyesi
Dolovi l'de erişim yolunun inşaatı	13.000	2014	Pljevlja Belediyesi
Okov binasına kadar erişim yolunun inşaatı	45.000	2014	Pljevlja Belediyesi
Şehirdeki yollar üzerinde acil yapılması gereken düzenlemeler	10.000	2014	Pljevlja Belediyesi
Yaya yollarında asfalt döşeme ve yenileme çalışmaları	150.000	2014	Pljevlja Belediyesi
Kaldırımların rekonstrüksiyonu	10.000	2014	Pljevlja Belediyesi
Kosanica-Glibaçi-Bobovo-Meštrevac arasındaki yol için ana projenin hazırlaması	100.000	2014	Pljevlja Belediyesi
Pljevlja Belediyesinde yolların modernizasyonu için projenin hazırlaması	20.000	2014	Pljevlja Belediyesi
Havuz inşaatı için projenin hazırlaması	20.000	2014	Pljevlja Belediyesi
Plevlja'da trafik düzenlemesi için ana projenin hazırlaması	18.000	2014	Pljevlja Belediyesi
Bogışevac rezervuarı üzerinde iyileştirme çalışmaları	60.000	2014	Pljevlja Belediyesi
Potpeçe-Plijeş su şebekesi üzerinde iyileştirme çalışmaları	50.000	2014	Pljevlja Belediyesi
Breznice Su Kaynağının düzenlemesi	50.000	2014	Pljevlja Belediyesi
Şehrin birkaç caddesinde teknik altyapı inşaatı	20.000	2014	Pljevlja Belediyesi
Bezarsko Vrelo, Zmajevac ve Mandojevac su kaynaklarının düzenlemesi	50.000	2014	Pljevlja Belediyesi
Radosavac - ana kolektör, kanalizasyon şebekesinin inşaatı	120.000	2014	Pljevlja Belediyesi
Atıksu ve yağmur suyu kolektörleri üzerinde iyileştirme çalışmaları Potrlica - Djulina	20.000	2014	Pljevlja Belediyesi

Guka			
Guka'daki tapınağın yanında atıksu kolektörü inşaatı	10.000	2014	Pljevlja Belediyesi
Şehirde yağmur suları için kanalizasyon şebekesinin inşaatı	20.000	2014	Pljevlja Belediyesi
37. Caddesinde teknik altyapının inşaatı	20.000	2014	Pljevlja Belediyesi
"Orlja" Su dağıtım şebekesi	40.000	2014	35.000,00€ Berane Belediyesi 5.000,00€ Devlet Bütçesi
"Boljaniçi" Su dağıtım şebekesi	15.000	2014	Pljevlja Belediyesi
"Troje Cesme" Su dağıtım şebekesi	60.000	2014	Pljevlja Belediyesi
Miluniçi Su dağıtım şebekesi	20.000	2014	25.000,00€ Berane Belediyesi 5.000,00€ Devlet Bütçesi
Kozica Su dağıtım şebekesi	30.000	2014	10.000,00€ Berane Belediyesi 10.000,00€ Devlet Bütçesi
Dolovina II Cvijoviçi'de caddede asfalt döşeme çalışmaları	30.000	2014	Pljevlja Belediyesi
Askeri Kamp içerisinde park yerinin inşaatı	10.000	2014	Pljevlja Belediyesi
Konteynerin konulması için yerlerin inşaatı	10.000	2014	Pljevlja Belediyesi
Jagnjilo geçici katı atık toplama alanının düzenlenmesi	10.000	2014	Pljevlja Belediyesi
Şehirdeki park yerlerinin modernizasyonu	213.000	2014	121.000,00€ Berane Belediyesi 92.000,00€ Devlet Bütçesi
Belediye binasının rekonstrüksiyonu ve döşemesi	52.000	2014	Pljevlja Belediyesi
Kültür Merkezi binasının rekonstrüksiyonu	1.580.000	2014	930.000,00€ Berane Belediyesi 650.000,00€ Devlet Bütçesi
Guka'da Aziz Georgije tapınağın inşaatı	10.000	2014	Pljevlja Belediyesi
Rekonstrüksiyonu devam etmekte olan caddelerde elektrik tesisatının yapılması	10.000	2014	Pljevlja Belediyesi
Strazici'deki anıt üzerinde iyileştirme çalışmaları	50.000	2014	Pljevlja Belediyesi
Şevari yerinde kamu aydınlatmanın inşaatı	15.000	2014	Pljevlja Belediyesi
Yeşil dağlar	27.298	2014	Hibe
Atıksu yönetilmesi	10.000	2014	Pljevlja Belediyesi
"13 Temmuz" Meydanında fiske inşaatı	30.000	2014	Pljevlja Belediyesi
Konut binalarının çatılarının ve dış cephelerinin rekonstrüksiyonu	100.000	2014	Pljevlja Belediyesi
Yerel köprülerin rekonstrüksiyonu	25.000	2014	Pljevlja Belediyesi
Birkaç köy yolunun açılması	20.000	2014	Pljevlja Belediyesi

Yerel yolları üzerinde iyileştirme çalışmaları	30.000	2014	Pljevlja Belediyesi
Yerel yollarda ve diğer (kategori olmayan) yollarda asfalt döşeme çalışmaları	400.000	2014	Pljevlja Belediyesi
Köylerde su şebekesi üzerinde iyileştirme çalışmaları	20.000	2014	Pljevlja Belediyesi
Köylerdeki katı atık toplama altyapı üzerinde acil müdahale	15.000	2014	Pljevlja Belediyesi
Gradac yerinde su şebekesi üzerinde iyileştirme çalışmaları	40.000	2014	Pljevlja Belediyesi
Pljevlja Belediyesinin bilgi sisteminin inşaatı	10.000	2014	Pljevlja Belediyesi
40 KW'lık jeneratörün satın alınması	14.000	2014	Pljevlja Belediyesi

Zabljak Belediyesi

Zabljak Belediyesi 2014 yılında aşağıdaki projeleri gerçekleştirmeyi planlamaktadır. Söz konusu projeleri Belediye Bütçesinde, Devlet Bütçesinden, ve Hibe yoluyla finanse etmeyi planlamaktadır.

Proje	Değeri (Euro)
Durmitorska caddesinde atıksu kanalizasyonunun projelendirmesi ve inşaatı	70.000
Vuk Karadzic caddesinin Durmitorska caddesine kadar inşaatı	100.000
Trafonun Vuk Kradzic Caddesine taşınması	80.000
Pejov Do yerinde trafo inşaatı	15.000
Peçiça Ograda yerinde trafo inşaatı	110.000
Kovacka Dolina yerinde trafonun projelendirmesi ve inşaatı	70.000
Jakov Ostojic caddesinde atıksu kanalizasyonunun projelendirmesi ve inşaatı	30.000
Geri dönüşüm yerinin ve nakil istasyonunun inşaatı için proje belgelerinin hazırlaması	20.000
Köylerde su temini projesi	10.000
Yerel yolların rekonstrüksiyon ve inşaatı	10.000

Danilovgrad Belediyesi

Danilovgrad Belediyesi 2014 yılında aşağıdaki projeleri gerçekleştirmeyi planlamaktadır. Söz konusu projeleri Belediye Bütçesinde, Devlet Bütçesinden, Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası ve Hibe yoluyla finanse etmeyi planlamaktadır.

Proje	Değeri (Euro)
Atık su arıtma tesisi için ÇED Raporunun hazırlaması	10.000
"Bajo Sekulic" ve "Blazo Mrkovic" Caddelerinin rekonstrüksiyonu için ana projenin hazırlaması	17.500
"Radovan Pavicevic" Köprüsünün rekonstrüksiyonu için ana projenin hazırlaması	15.000
"Jefto Scepanovic" Caddesinin rekonstrüksiyonu için ana projenin hazırlaması	10.000
Kültür Merkezinin rekonstrüksiyonu ve adaptasyonu için ana projenin hazırlaması	20.000
Kaldırımların rekonstrüksiyonu	20.000
Aydınlatma ve fiskiyenin rekonstrüksiyonu, inşaatı ve bakımı	10.000
Kırsal yerlerde yolların aydınlatılması	15.000
Su şebekesinin inşaatı	40.000
"Golootocke zrtve" Meydanının rekonstrüksiyonu	130.000
Zeta Nehri kıyısının düzenlemesi	30.000
Şehirdeki binaların dış cephelerinin bakımı	10.000
İdari binalarının rekonstrüksiyonu	10.000
Kültür Merkezi binasının rekonstrüksiyonu	200.000
Kamu alanlarının, köprülerin ve su akım yollarının düzenlemesi ve bakımı	159.000
Katı atık yönetiminin geliştirilmesi (İPA Projesi)	190.000
Dağ evleri için güneş panellerinin sağlanması ve montajı	10.000

Ulcinj Belediyesi

2014/2015 yıllarında Ulcinj Belediyesinde gerçekleştirilecek projeler

Proje	Değeri €	Finans Kaynağı
"Brajse" yerleşim yerinde su deposu inşaatı	70.000	Ulcinj Belediyesi
"Sukobin" yerleşim yerinde ilköğretim Okulu inşaatı	30.000	Ulcinj Belediyesi
"Kosovska" caddesi kaldırım inşaatı	200.000	Ulcinj Belediyesi
Belediye Dayanışma binasının otopark yeri inşaatı	85.000	Ulcinj Belediyesi
Eski şehirdeki yolun rekonstrüksiyonu	20.000	Ulcinj Belediyesi
"Stari maslinjak" yerindeki yolun rekonstrüksiyonu	50.000	Ulcinj Belediyesi
Belediye binasının önünde dönel kavşağın inşaatı	250.000	Ulcinj Belediyesi
TOPLAM	705.000	

Mojkovac Belediyesi

No	PROJE	Değeri €	Planlanan Gerçekleştirme Dönemi	Finans Kaynağı	NOT
1	„Serbest bölgesinde“ ticari ve üretim tesisleri inşaatı	Yatırımcı teklifine bağlı	İnşaat tamamlanana kadar	Potansiyel yatırımcılar ve Kamu-özel ortaklığı	„Serbest bölgesi“ potansiyel yatırımcılara uygun koşullar altında sunulmaktadır.
2.	„Gojaković“i su kaynağının korunması	430.000	2014	-----	IPA projeleri aracılığı ile başvurulması gerekmektedir.
3.	İlin girişindeki kavşak rekonstrüksiyonu	236.000	2014	Ulaştırma Müdürlüğü	
4.	İlin girişindeki kavşak bölgesinde yağmur suyu hatları ve kanalizasyon hatlarının ayırım çalışmaları	60.000	2014	Mojkovac Belediyesi ve Bayındırlık Müdürlüğü	
5.	Mojkovac Belediyesinin idari bina inşaatı	470.000	2014	Bayındırlık Müdürlüğü	
6.	„Polje“ yerinde yaya yolunun asfaltlanması işi ve sokak aydınlatma inşaatı	30.000	2014	Mojkovac Belediyesi	
7.	„Vojislava Šćepanovića“ caddesinin rekonstrüksiyon çalışmaları devamı	150.000	2014	Bayındırlık Müdürlüğü	
8.	„Njegoševa“ caddesinin inşaat çalışmaları devamı	15.000	2014	Mojkovac Belediyesi	
9.	„Ambarine“ heyelan restorasyonu	45.000	2014	Mojkovac Belediyesi	
10.	Kültür merkezinin III. faz rekonstrüksiyonu (bahçe düzenlenmesi ve yazlık sahasının inşaatı)	300.000	2014	Bayındırlık Müdürlüğü	
11.	Kırsal kesimlerinde su kaynakları inşaatı	40.000	2014	Mojkovac Belediyesi	
12.	Köprü ve menfez inşaatı	15.000	2014	Mojkovac Belediyesi	
13.	„Gostilovina“ yerinde yolun rekonstrüksiyonu	15.000	2014	Mojkovac Belediyesi	

1.3.7. Pazara Girişte Kullanılabilecek Enstrümanlar

- Karadağ'da yapılacak olan büyük altyapı, turizm ve enerji projelerindeki (oto yol, Kumbor, Luştica vs) yatırımcılarla spesifik işler üzerinde işbirliği yapılabilmesi,
- Küçük hidroelektrik santrallerinde elektrik üretimi için hidro potansiyelinin kullanılması için imtiyazın alınması,
- Hidro potansiyelinin kullanılması için imtiyaz sahibi olan firmalarla işbirliğinin kurulması,
- Yetkili kurumlar ile işbirliğinde teknik desteğin verilmesi – pilot projeleri, analizlerin yapılması,
- Özellikle otoyollarda finansman kaynağının bulunması,
- 2006 yılında yeni ülke olan Karadağ'da ,müteahhitlik sektöründe yapılabilecek çok işin bulunması,
- Katı atık, su ve kanalizasyon ihalelerinde yerli firmalarla birlikte ihaleye girilmesi,
- Türk Firmalarının Müteahhitlik sektöründeki başarısı ve inşaat malzemelerinin kaliteli ve fiyatlarının düşük düşük olması ihaleyi kazanma şansını artırması,

1.3.8. Müteahhitlik Sektöründe Yabancı Firma Faaliyetlerine Yönelik Kısıtlamalar, Riskler ve/veya Avantajlar

Yabancı Yatırımcılara Garanti

Karadağ'da yatırım yaparken, kamu ve özel hukuk tarafından korunur:

- **Mülkiyet Hakkı:** Yabancı yatırımcının mülkiyeti, sadece piyasa değerinden daha düşük olmayan bir ücret karşılığında kanunların kamu yararı olarak öngördüğü durumlar dışında kamulaştırılmaz;
- **Kanun Değişiklikleri:** Mevcut Kanuna göre yabancı yatırım sözleşmesi imzalandıktan sonra söz konusu Kanunda değişiklik yapılır ise yatırımcı için Kanunun eski hükümleri (sözleşme yapıldığı anki hükümler) geçerli olacaktır.
- **Söyleşmenin Tarafı Karadağ Hükümeti Olması :** Yabancı yatırım sözleşmesinin bir tarafı Karadağ Hükümeti olduğunda veya yatırımının bir kısmının sahibi olduğunda, diğer taraflardan daha fazla haklara sahip olamamaktadır.
- **Savaş veya Olağanüstü Durum:** Savaş veya olağanüstü durumlarda yabancı yatırımcının, yerli yatırımcının olduğu kadarıyla zararın karşılanmasında hakkı mevcuttur,
- **Kanunsuz ya da Uygun Olmayan Davranış:** Yabancı yatırımcılar, kamu çalışanının yasa dışı veya uygunsuz eylemlerinin sonucunda zarara uğrayan yabancı yatırımcının kanunlara uygun olarak zararın karşılanma hakkına sahiptir.

Yabancı Yatırımcılar İçin Kolaylıklar

- Karadağ'da %85'i üzerinden mülkiyetinin özelleştirilmesi ortamında yatırım için iyi iş ve yatırım ortamı,
- Entelektüel mülkiyet hakkı olmak üzere mülkiyet haklarının korunması, kamulaştırma ve ücretlerinin ödenmesi için yüksek standartlar, uluslararası mahkemeler dahilinde hakların korunması,

- Ulusal Muamele: Yabancı yatırımcının yerli yatırımcının da olduğu gibi tüm hak ve yükümlülüklerine sahip olduğu anlamına gelmektedir. Şirketin% 100 hissesine sahip olabilmektedir veya azınlık hissedarı olabilmekte, gayrimenkulleri satın alabilmektedir
- Yatırımlardan gelen karın sınırsız transferi,
- Her türlü yatırım mümkündür. (özelleştirme, gayrimenkullerin satın alınması, proje yatırımları, şirketin kurulması, banka, ortak yatırım, kiralama, imtiyaz, franchising...),
- Serbest bölge,
- Liberal ticaret rejimi,
- Gelir Vergisi %9, Kurunlar Vergisi %9,
- Yabancı yatırımcılar için yatırım mallarında gümrük vergilerinden muafiyet,
- Karadağ'da az gelişmiş belediyelerde yapılan yatırım için gelir vergisinin azaltılması,
- Çifte vergilendirmenin önlenmesi,
- Vergi sisteminin yerli ve yabancı yatırımcı için aynı olması,
- Personelin eğitilmesi.

Karadağ mevzuatında şirketin kurulması ile ilgili herhangi bir ayırımı (milliyet, dil, etnik grubu, devlet) hüküm bulunmamaktadır. Karadağ'ın yasalarına göre yerli ve yabancı yatırımcı aynı haklara sahiptir.

Mekansal Planlama ve İnşaat Hakkında Kanun, inşaat ve ilgili mühendislik hizmetleri ile ilgili düzenlemeleri içermektedir. Bir firmanın tasarım, inşaat ve denetim hizmeti verebilmesi için, verdiği hizmetleri vermekte yetkili gerçek kişileri çalıştırmalıdır.

Gerçek kişiler, Mekansal Planlama ve İnşaat Hakkında Kanunda belirtilen şartları karşılıyor ise yetkilerini alabilmektedir. Aynı Kanuna göre yabancı gerçek ve tüzel kişiler yerli gerçek ve tüzel kişiler gibi aynı şartlar altında inşaat planı ve teknik belgeleri hazırlayabilmekte, inşaat ve müteahhitlik işleri yapabilmekte, planlama lisansı alabilmektedir.

Yabancı kişiler (mimarlar, mühendisler ve planlılar), Karadağ Mühendisleri Odasına tam üye olabilmektedir. Üyelerin aidatı ve kayıt bedeli miktarı Karadağ Mühendisleri Odası tarafından belirlenmektedir. Ayrıca yabancı kişiler tarafından ödenmesi gereken aidat miktarı yerli kişilerininkinden daha yüksektir.

1.3.9. Projelerin Finansmanının Genel Olarak Ne Şekilde Sağlandığı

- 1- Devlet Bütçesi
- 2- Belediye Bütçesi
- 3- Ülke Bağışları
- 4- Bankalardan Alınan Krediler (Avrupa Yatırım Bankası, Ebrd (Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası))
- 5- Kfw (İmar Kredi Enstitüsü (Almanya))
- 6- IFC (Uluslararası Finans Kurumu)
- 7- Fonlar (AB-WBİ Fonu, IPA –TA fonu, PPF (Kamu İhtiyat Fonu), IPF MW AB Fonu,
- 8- WBİF (Batı Balkanlar Yatırım Çerçevesi)
- 9- İmtiyaz Ortaklığı
- 10- Kamu-Özel sektör İşbirlikteliği

Tablo 11. 2013 – 2016 Döneminde Gerekli Yatırımların Finans Kaynakları

Ekonomik Büyüme Alanları	Toplam Mil. €	Genel Toplam İçindeki Payı (%)	Devlet Bütçesinin Payı (%)	Bağışlar Mil. €	Krediler Mil. €	AB Mil. €
SÜRDÜRÜLEBİLİR BÜYÜME	1.154,43	89,50	344,85	29,55	750,70	29,33
Tarım, kırsal kalkınma ve balıkçılık	90,50	7,00	79,00	11,50		
Ormanlık	0,42	0,00	0,28	0,14		
Enerji Sektörü	22,91	1,80	20,70	2,21		
Çevre	359,67	27,90	34,87	12,70	312,10	
Ulaşım	547,60	42,50	109,00	438,60		
Konut ve inşaat	104,00	8,10	101,00	3,00		

1.3.10. Kamu-Özel Sektör Ortaklığı ve Yap-İşlet-Devret Modelinin Rölü

Kamu-özel sektör söz konusu olunca, şu ana kadar bu modelin fazla örneği mevcut değildir.

- Ortaklık, küçük HES „Raštak“ (624 kW) için Kolaşin Belediyesi ve Slovakyalı yatırımcı arasında yapılmıştır.

2014 yılı için Karadağ Hükümetinin kabul ettiği özelleştirme planında aşağıdaki lokasyonlarının kamu-özel sektör modeli üzerinde değerlendirilmesi planlanmaktadır:

Tablo 12. 2014 yılı için kamu-özel sektör modelindeki projeler

No.	Açıklama	Kira Bedelinden Beklenen Gelir (Euro)	Beklenen Yatırım Miktarı (Euro)
1	Ada Bojana'nın değerlendirilmesi - geliştirme, inşaat, finansman, seçkin turistik kompleksin işletilmesi ve Ada Bojana'nın uzun vadeli kiralanması	*	200.000.000 civarında
2	Ulcinj'deki Büyük Plaj'ın değerlendirilmesi - geliştirme, inşaat, finansman, Büyük Plaj'da seçkin arazi kompleksinin işletilmesi ve Büyük Plajda'ki arazilerin uzun vadeli kiralanması	*	3-4 milyar
3	Lesendra ile Vranjina yerlerinin değerlendirilmesi; Mekansal Planından özel amaçlı olarak belirlenen yerlerin değerlendirilmesi - İşkodra Gölü	Min 407.092 Mah 1.181.880	2.157.488
4	Mekansal Planından özel amaçlı olarak belirlenen yerlerin kıyı bölgesine yönelik olarak değerlendirilmesi	*	*
5	Devlet planlama belgeleri ve belediyelerin mekansal planlarındaki arsalar.	*	*
6	Mekansal Planından özel amaçlı olarak belirlenen yerlerin değerlendirilmesi - "Bjelasica ve Komovi" dağlar	*	65 - 75 milyon arasında
7	Hoteller Zinciri "Ulcinjska rivijera" AD Ulcinj - Kamp Neptun, Ulcinj	*	*
8	Kotor'da denizcilik ve turizm kompleksi için öngörülmüş olan NTC Marina yeri	*	89.600.000
9	Herceg Novi Belediyesinde Njivica ve Sutrine arasında bulunan arazi	Min 1.270.600 Mah 3.688.830	*
10	Koy Masline- "Utjeha" Odrač, Baru (Turistik Yeri)	*	*
11	Askeri ve turistik kompleksi "Valdanos", Ulcinj	*	211.250.247
12	Askeri ve turistik kompleksi "Ostrvo cvijeće" ve arazi "Prevlaka"	*	308.600.000
13	Askeri ve turistik kompleksi "Bigovo" - Trašte, Kotor	Min 2.077.837 Mah 6.032.340	184.300.000
14	Kışla "Gornji Klinci" - Herceg Novi	*	*

15	Kışla "Mediteran"- Žabljak	Min 432.481 Mah 1.255.590	*
16	Lalovina komuta - PKL, Herceg Novi	*	*
17	Askeri Depo "Kopita" - Kolašin	*	*
18	Askeri Depo "Morinj"- Kotor	*	*
19	Askeri Depo "Dobre vode" - Bar	*	*
20	Ada Mamula - Herceg Novi	Min 987.288 Max 2.866.320	9.500.000
21	Askeri Depo "Rakite" - Herceg Novi	*	*
22	Motel Šas ve Vladimir - Ulcinj	*	*
23	"Donja Arza" Yeri Herceg Novi	*	99.800.00
24	"Špiljice" Yeri Herceg Novi Belediyesi	*	*
25	"Valac" Yeri Herceg Novi Belediyesi	*	*
26	"Savin Kuk" Ski Metkezi	*	*
27	Kışla "Radoje Dakić" Žabljak	*	Arsanın tahmini değeri 2.353.935
28	"Pošta Crne Gore" AD - Podgorica (Karadağ Postaneleri)	*	*

Devlet bütçesinde fazla para olmadığı için Kamu-Özel sektör ortaklığı ve imtiyaz modeli Karadağ Hükümeti tarafından çok benimsenen bir modeldir. Fakat ülke nüfusunun az olmasından dolayı firmalar bu tür modele de çok sıcak bakmamaktadırlar.

1.3.11. Makine, Ekipman ve Kalifiye İşgücü Sıkıntısı

İşgücü Eksikliği

- Uzmanlığın ikinci derecesinde, vinç kullanan nitelikli kişiler ve yardımcı inşaat işçilerinin açığı mevcuttur.
- Uzmanlığın üçüncü derecesi söz konusu olunca en çok marangozcu, duvarcı, iş makinesi operatörü, asfalt işi yapan kişiler, izolasyon işi, sıvacı, alçı işi yapan kişiler, seramikçi gibi kalifiye elemanlara ihtiyaç duyulmaktadır,
- Uzmanlığın dördüncü derecesinde ise en çok inşaat mühendisliği teknisyenlerine, üst yapı ve alt yapı inşaatı için teknisyenlere, geometri uzmanlarına ve kadastro mühendisi ihtiyaç duyulmaktadır,
- Uzmanlığın beşinci ve altıncı derecesinde kalifiyeli eleman açığı daha azdır. (inşaat mühendisliği teknisyenleri, duvarcı, marangozcu ve betoncu),
- Uzmanlığın yedinci derecesinde jeoloji ve inşaat mühendislerine, ondan sonra da mimarlara en çok ihtiyaç duyulmaktadır. Karadağ Üniversitesinde Jeoloji ve Mimarlık Bölümleri 2006 yılında açılmıştır.
- Makine ve ekipman bulmakta sıkıntı yaşanmakta olup ihtiyaçlar Sırbistan'dan sağlanmaktadır.

Tablo 13. Karadağ'da çalışan mühendis ve mimar sayısı

KARADAĞ'DAKİ YETKİLİ MÜHENDİS SAYISI			
	YERLİ	YABANCI	TOPLAM
İnşaat Mühendisleri	789	854	1.643
Mimar	429	316	745
Elektrik Mühendisi	632	401	1.033
Makina Mühendisi	231	254	485
Diğer Mühendisler ve Planlayıcılar	300	136	436
<i>Kaynak: www.ingkomora.me (Karadağ Mühendisleri Odası)</i>			

1.3.14. İnşaat Sektörü Standartları

Karadağ'da binaların yapımında geçerli olan ve kullanılan kanunların listesi aşağıdadır:

- İmar ve Bina İnşaatı Kanunu
- Şirketler Hukuku
- Kadastro Kanunu
- İdari Harçlar Kanunu
- Enerji Kanunu
- Çevresel Etki Değerlendirmesi Kanunu
- Sıhhi Tesisat Denetleme Kanunu
- Yollar Kanunu
- Elektronik Haberleşme Kanunu
- Sular Hakkında Kanun
- Tarımsal Arazi Kanunu
- Jeolojik Araştırmalar Kanunu
- Havacılık Kanunu
- Kültür Varlıklarını Koruma Kanunu
- İşte Korunma Kanunu
- Standardizasyon Kanunu
- Ölçü Birimleri ve Ölçü Aletleri Hakkında Kanun
- Telekomünikasyon Kanunu
- Koruma ve Kurtarma Kanunu
- Patlayıcı Maddeler, Yanabilir Sıvılar ve Gazlar Hakkında Kanun
- Karayollarında Trafik Güvenliği Kanunu
- Kamu İhale Kanunu

1.3.12. Müteahhitlik Sektöründe Diğer Ülke ve Ülkelerin Ağırlığı

Müteahhitlik sektöründe Çin Halk Cumhuriyeti, Avusturya, Çek Cumhuriyeti, Slovakya, Slovenya, İtalya, İspanya, Japonya, Norveç gibi ülkeler etkilidir.

1.3.13. Hangi Ülkelerle Yapılacak İşbirliği Pazara Girişte Firmalarımıza Avantaj Sağlayabilir?

Müteahhitlik sektöründe Avrupa Birliği Üyesi Ülkeler (özellikle İtalya, Avusturya), Balkan Ülkeleri ve Çin Halk Cumhuriyeti gibi ülkelerle yapılabilecek olan işbirliklikleri pazara girişte avantaj sağlayabilir.

1.4. TÜRK MÜTEAHHİTLİK FİRMALARININ FAALİYETLERİ

1.4.1. Türk Müteahhitlik ve Müşavirlik Firmalarınca Ülkede Bu Güne Kadar Yapılan ve Yapılmakta Olan Faaliyetlere İlişkin Ayrıntılı Bilgi

Mall of Montenegro

Gintaş firması, 2009 yılında Karadağ'ın Başkenti Podgorica'da Yeşil Pazar (semt pazarı) ve Mall of Montenegro diye modern bir alışveriş merkezi yapmıştır: Mall of Montenegro, Karadağ'ın başkenti Podgorica'nın merkezinde

22.000m2 alan üzerinde Gintaş Grubu ile Podgorica Belediyesi'nin ortak yatırımı olan, 60.000 m2 kullanım alanına sahip bir projedir. Geleneksel değerleri koruyarak , şehri ve hatta ülkeyi Avrupa ölçeğine yükselten bir çalışmadır.

Mall of Montenegro'nun ilk fazı olan Green Bazaar'da yer alan 2 katlı modern pazar alanı 900 kişiye istihdam alanı yaratmıştır. Kent bu proje ile örnek bir buluşma ve alışveriş merkezi kazanmıştır. Alışveriş merkezinin içerisinde hipermarket, banka, restoran, kafe, modern eğlence tesisleri, Ramada otel bulunmaktadır.

Ramada Podgorica Hotel & Kongre Merkezi

Yapımı tamamlanmış ve 2012 yılının ilk aylarında faaliyete geçmiş olan hotel, 9.500 M2 üzerine 90 odalı olup, Mall of Montenegro içerisinde yer almaktadır.

Tablo 14. Müteahhitlik Sektöründe Türk Firmalarının Yaptığı İşler

KARADAĞ'DA FAALİYET GÖSTEREN TÜRK MÜTEAHHİTLİK FİRMALARININ YAPTIKLARI İŞLER	
Firma Ünvanı ve Adresi (Türkiye)	Gintaş İnşaat Taahhüt Ticaret A.ş. (Atatürk Cad. Şehbenderler Apt. 47/25 Osmangazi - Bursa)
Firma Ünvanı (Yatırım Ülkesi)	Gintaşmont Investment A.D. -Karadağ.
Yatırımın Yapıldığı Ülke/Bölge	Podgorica /Karadağ
Yatırımın Konusu	Alışveriş Merkezi (2009 yılı) Ramada Podgorica Oteli 4+ yıldızlı ((2012)
Yatırımın Sektörü	İnşaat/Yönetim
Ürün Markaları	Mall of Montenegro Ramada

1.4.2. 2012 ve 2013 Yıllarında İhale Edilen İşleri Üstlenen Türk Müteahhit ve Teknik Müşavirlik Firmalarının Ünvanı, Proje Adı, Proje Değeri, İşveren İdarenin Adı

FİRMA ADI	İŞİN ADI	İŞVEREN ADI
ÇELTİKÇİOĞLU İNŞAAT SAN. VE TİC. LTD.ŞTİ	Adriyatik Sahili III Kısım Su Temini ve Sanitasyon İşleri (Proje Id: RB_HN_2009)	ViK (Su ve Kanalizasyon Şirketi) Herceg Novi
MASS VE GINTAŞ ORTAK GİRİŞİMİ	Zorunlu olarak dezenfeksiyon ünitesinin çalıştırılması da dahil Adriyatik Denizinde 3. Su rezerv ve Tesisatı İnşaatı- WWTP HERCEG NOVI Projesi	Herceg Novi Sular İdaresi
VEYKA İNŞ. TAAH. ve. MÜH.	Acil Durum Jeneratör Binası Projelendirme ve Yapımı	Amerika Podgorica Büyükelçiliği

SIYAHKALEM MÜH. İNŞ. SAN. VE TIC. LTD. ŞTİ.	Bar İslam Kültür Merkezi İkmal İnşaatı Yapımı İşi	Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı Podgorica Program Koordinatörlüğü
---	--	--

1.5.1. Firmaların Genel Olarak Yaşadığı Sorunlar

Karadağ'da Müteahhitlik firmalarının karşılaştıkları sorunlar aşağıdaki gibidir.

1. İnşaat ruhsatının alınmasında prosedürlerin uzun ve karmaşık olması,
2. Kurumlar arasında kanun ve madde neznindeki uyumsuzluklar,
3. Emlak vergisi, çöp toplama ve çöp taşıma vergisi, reklam vergisi gibi vergilerin yüksek olması,
4. Mahkeme süreçlerinin çok yavaş olması, alacakların tahsilinde sıkıntı yaşanması veya alınamaması,
5. Sosyal güvenlik primlerinin çok yüksek olması (% 68,5),
6. Bankacılık sisteminde kuralların katı olması,
7. Yatırıma yönelik mal ve malzemelerinin alınmasında devlet tarafından yapılan KDV iade sürecinin çok uzun olması.
8. Kalitesiz Planlama belgeleri,
9. Planların sık sık değiştirilmesiyle yatırımcılara uyum sağlanması (güvensizliğe yol açılabilmekte),
10. Çözülmeyen mülkiyet sorunları,
11. Belediyecilik işlerinin yüksek fiyatı,
12. Uzun süren inşaat ruhsatı alınma prosedürü,
13. Vasıflı işgücünün eksikliği (özellikle zanaat işleri için),
14. Yüksek banka faiz oranı,
15. Kayıt dışı ekonomi,
16. Kamu ihale süreçlerinin uzunluğu (onaylanan kararların iptali),

Müteahhitlik sektöründeki dezavantajlar yuvarlak masa, paneller, atölye çalışmaları, eğitim organizasyonları vs. aracılığı ile geliştirilmektedir. Ayrıca;

- Yerli inşaat çalışmalarının desteklenmesi,
- Yerli şirketlerin bölgedeki işlerine katılması,
- Kamu işlerinin gerçekleştirilmesinde yerli şirketlerine uygun önkoşullarının yaratılması,
- Ülkenin ana projelerine yerli şirketlerin katılmasına yönelik olanakların sağlanması ile inşaat sektörünün dezavantajları giderilebilmektedir.

1.5.2. Sorun Yaşayan Firmaların Hukuk Danışmanlığı Alabilecekleri Adresler

Hukuk danışmanlığı hizmeti için Avukatlar Birliği web sayfasında Karadağ'da kayıtlı avukat listesi

http://www.advokatskakomora.me/advokati_po_opstinama.html

1.6. GÖRÜŞ VE DEĞERLENDİRMELER

1.6.1. Değerlendirmeler

Yapılan bazı teşvik ve düzenlemelere rağmen, inşaat sektörü başlamış olan projelerin gerçekleştirilmesinde likidite yetersizliği ve bankacılık desteği eksikliği sorunu yanı sıra bitmemiş binalarda kaynakların bloke olma sorunuyla karşılaşmaktadır.

Söz konusu sektörde talebin düşüşü, sektörü desteklemek için önlemlerin alınmasına ihtiyaç duyulmaktadır. İnşaat faaliyetlerinin düzeyini artırmak amacıyla toplam talebi ve banka kredi faaliyetlerin artırılmasına yönelik gerekli çalışmalar yapılmalıdır.

Organizasyonel ve teknolojik açıdan yerel inşaat sektörünün ilerlemesi gözönünde alındığında, sektörün hotel inşaatı, konutların bakım çalışmaları, altyapı çalışmaları ve enerji inşaat projelerine dahil edilmesi beklenmektedir.

Yetkili ve ilgili birimler tarafından altyapı ağlarına bağlanma izni ve inşaat ruhsatlarının alınması konusunda maliyetlerin azaltılması ve prosedürlerin kısaltılmasına dair çalışmalara devam edilmelidir.

Şu anda, yapı malzemelerin çoğu ithal edilmektedir.

Karadağ mevcut olan ekipman ve teknolojilerin yenilenmesiyle ve yeni ekipmanı sağlanarak mevcut olan kaynakları değerlendirebilir böylece inşaat malzemelerinin ithalatını azaltabilir. Bu konuda Karadağ aşağıdaki doğal kaynakların değerlendirilebilir;

- kereste,
- seramik için kil maden kaynakları, marnın önemli rezervleri, bentonit, yerli alüminyum üretimi için kaliteli boksit, dökme taşı
- yüksek kaliteli teknik ve mimari yapı taşı rezervleri.

Karadağ'da 2020'ye Kadar İnşaat Sektörünün Stratejisinin ve 2016'ya Kadar Uygulaması için Eylem Planının kabul edilmesiyle söz konusu sektörün kapasitelerinin geliştirilmesine ve mevcut makine ve teçhizatın altyapı, enerji ve turizm kapasitelerinde gerçekleştirilecek olan projelerde kullanılmasına fırsat sağlamıştır.

Emek açığından ise orta öğretiminde gençlerin inşaat sektöründe çalışmaları için eğitilmesi hedeflenmektedir.

Konut sektöründeki projeler 'Karadağ Konut Politikalarının Eylem Planı'na göre gerçekleştirilmektedir. Öncelikli faaliyetler ise bu alandaki kanunların uygulanmasına ve 'Dayanışma Daireleri' ve 'Vatandaşlarının konut ihtiyaçlarının karşılanma projesi' gibi projelerin gerçekleştirilmesine yöneliktir.

Ulaştırma altyapısı, enerji ve otel kapasiteleri alanlarında büyük projelerin gerçekleştirilmesi yanı sıra yatırım faaliyetleri ile inşaat faaliyetlerinin gelişimi arasında sürekli bir dengenin oluşturulması gibi stratejik yaklaşımlar müteahhitlik sektörünü geliştirebilmektedir.

Ayrıca, iş ortamının iyileştirilmesi yönündeki çalışmalar ile yeni yatırım projelerinin gerçekleştirilmesine yönelik yeni teşvik koşulları sağlanmaktadır.

Mekansal Planlama Kanunu'nun değişikliği ile inşaat ruhsatının verme süresi kısaltılmakta, yatırımcıların ek harcamaları azaltılmakta ve devlet yönetiminin verimliliği artırılmaktadır.

1.6.2. - 2015 Yılı İçin Öneriler;

İş ortamının iyileştirilmesi üzerinde bazı çalışmaların yapılmasına rağmen hala hem devlet hem de yerel düzeyde yavaş ve zaman alıcı prosedürler konusunda hala çok sayıda engel bulunmaktadır.

Bir önemli sorun da reel sektörde yüksek düzeyde likidite yetersizliğinin olmasıdır.

Likidite yetersizliğinin düzeyi bloke olan hesapların sayısına ve bloke edilen miktarlara göre anlaşılabilir. Son iki yılda bloke edilen hesap sayısı ve miktar artış eğilimi kaydedilmekte olup ekonomiye büyük belirsizlikler ve riskler getirmektedir.

- Öneriler:

- Mevzuatın uygulanmasında bürokrasinin verimsizliğinin ve yavaşlığının ortadan kaldırılması,
- Ticari anlaşmazlıkların adli işlemlerin hızlandırılması,
- Denetim düzeyinin artırılması ve kayıtdışı ekonomi ve yozlaşmışmayla mücadele edilmesi,
- Antitröst politikasının işleyişinin geliştirilmesi,
- Likidite yetersizliği sorununun çözülmesi,
- Kamu ihalelerde tüm katılımcılara aynı şartların ve şeffaflığın sağlanmasıdır.

1.7. İLGİLİ ADRESLER

1.7.1. Karadağ'da Faaliyet Gösteren İnşaat Firmaları

KARADAĞ'DA FAALİYET GÖSTEREN İNŞAAT FİRMALARI				
FİRMA ADI	YETKİLİ KİŞİ	CEP TELEFON	İŞYERİ TELEFON	E-POSTA ADRESİ
1. "Zavod za izgradnju Bara AD" – Bar	Aleksandar Brajović	00382/69 065 541	00382/30 311 855	sasa@zib-bar.co.me
2. "Gradnja promet" – Danilovgrad	Olivera Šaranović	00382/69-280-232	00382/20 881-345	gradnjapromet@t-com.me
3. "Novi Prvoborac" – Herceg Novi	Ilija Vukeljić	00382/69-378-221	00382/31 348 399	vukelic@noviprvoborac.com
4. "Cijevna komerc" – Podgorica	Danilo Petrović	00382/ 69-020-016	00382/ 20 622-216	office@cijevnakomerc.com
5. "Mehanizacija i programat" - Nikšić	Vidak Mrvošević	00382/ 69-060-423	00382/40 212-052	admip@t-com.me
6. "Fidija" - Podgorica	Miodrag Vučetić	00382/ 67-826-846	00382/ 20 623-120	fidija@t-com.me
7. "Normal company" - Podgorica	Mile Gujić	00382/ 67-323-231	00382/ 20 234-841	normalc@t-com.me gujam@t-com.me
8. "Kroling" – Danilovgrad	Sanja Smolović	00382/ 67-266-307	00382/20 601-330	kroling@t-com.me
9. "Lipa" – Cetinje	Milorad Vujović	00382/ 69-135-011	00382/ 41 232-250	lipa@t-com.me marijavujovic1@hotmail.com
10. "Bast" – Nikšić	Staniša Bakrač	00382/ 69-336 - 929	00382/ 40 212-881	bast@t-com.me
11. "Zetogradnja" – Podgorica	Miloš Stojanović	00382/ 69-070- 417	00382/ 20 202-160	zetogradnja.efs@t-com.me
12. "Eling" – Podgorica	Sandra Šipčić		00382/20 218-177; 219-823	eling@t-com.me ,sandrasipcic@eling.co.me
13. "Mermer" – Danilovgrad	Branislav Đukić	00382/ 69-439- 653	00382/ 20 812-719	mermer@t-com.me djukicfamily@t-com.me
14. "Art Beton" – Podgorica	Danko Jevrić	00382/ 69-012-609	00382/ 20 281-136	radnikbeton@t-com.me
15. "Lovćeninvest"-Podgorica	Skender Hodžić	00382/ 69-020- 268	00382/ 20 237-303	lip@t-com.me
16. "Vektra-Jakić PJ Građevinar" – Pljevlja	Dragan Vuković	00382/ 67-613-511	00382/ 52 323-152	jakickorppv@t-com.me
17. "Čelebic" - Podgorica	Safet Pupović	00382/ 68-014-27	00382/ 20 444-401	safetpupovic@celebic.com pupovic@t-com.me
18. "Spila " – Bar	Marko Čeklić	00382/ 68 445-737	00382/ 30 31-280	spila1@t-com.me
19. "Bemax" d.o.o. Podgorica			00382/ 20-202-447	bemax@t-com.me
20. "GP Cetinje" D.O.O. - Cetinje		00382/ 41-232-562		
21. "Zlatibor Gradnja" D.O.O. – Podgorica		00382/ 20-641- 407		zlatiborgradnja@t-com.me
22. "Neimar – inženjering" doo – Podgorica		00382/ 20-269- 074		neimar@t-com.me

1.7.2. Diğer Önemli Adresler

Kurumun Adı	Web Adresi
Karadağ Ekonomi Bakanlığı	www.mek.gov.me
Karadağ Sürdürülebilir Kalkınma ve Turizm Bakanlığı	www.mrt.gov.me
Bayındırlık Müdürlüğü	www.djr.gov.me
Ulaştırma Müdürlüğü	www.dzscg.com
Karadağ Ekonomi Odası	www.privrednakomora.me
Karadağ Mühendisler Barosu	www.ingkomora.me
Karadağ'daki Belediyelerin İrtibat Bilgileri	http://www.uom.co.me/?page_id=13